

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

Quod forma Reip. ejusde[m]q[ue] conservatio, non sit finis ultimus legum
quomodo sit finis subordinatus, & proximus ultimo, in optima republica. X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

Quod forma Reip. eiusdemq; conservatio, non sit finis ultimus legum : quomodo sit finis subordinatus, & proximus ultimo, in optima republica.

CAP. X.

Sufficeret forte dissolvere rationes modo allatas : quoniam verâ opinio jam confirmata est. Nihilominus in re tanti momenti, quæ basis est politicarum veritatum, præstabit abundasse in confirmanda, & explananda veritate. Præmitto itaq; quod indubiū jam non vocetur, utrum oporteat cura etiam suspicaci procurare conservationem reip. Nam jam visum est, quod absq; potestate publica, quæ ipsa resp. est, siue in illa consistit, civitas conservari non possit, nec, quod inde sequitur, obtineri proposita civium felicitas. Sed quæritur, utrum conservatio dictæ formæ quærenda sit ut finis, an ut medium necessarium, & vero fini conjunctum. Id est, ut me explicem exemplo reip. Venetæ, utrum ad conservationem suæ formæ perfectissimæ, tanquam ad finem, dirigenda sit communis felicitas civium ipsorum, an vero illa forma, & harmonia mirabilis convertenda sit ad id, ut felices reddamus, quantum fieri possit, cives quoscunq; quasi is illius finis sit. Satis apparet, quod ea sit connexio unius rei cum altera, ut si forma optimæ reip. tollatur, pereat quoq; communis civium felicitas; & si hæc negligeretur ab imperante, necessariò resp. cessaret optima esse, & fortassis bona. Versatur itaq; disputatio circa hanc subtilitatem, quam ex istis duabus rebus, quas diximus, finis alterius sit in optima rep: ad quod respondebit prima conclusio. Sed quoniam exponendum quoq; est, quid statuendum in rebus publ. non optimis, & pravis, quæstioni respondebitur sumptæ tam latè, per secundam, & tertiam conclusionem. Sed præmitto alterum hoc monitum : licet supra definiverim rempublicam capite primo, attamen illam non distinxi in suas species, cum id faciendum sit, ubi egero de bonitate formæ reipublicæ, quod succedit huic disquisitioni de iustitia finis. Quare de speciebus id tantum dixi, quod exemplum ipsum commonstrare potest, ne plus ultra te in cognitionem politicam deducere; fuitq; hoc ipsum, quod alij status regantur ab uno solo, veluti regnum; alij à pluribus,

pluribus, ut Venetiæ; alius ab universo populo, ut olim Roma. Et quod alia respubl. optima sit, alia non optima: Jam addo, quod respubl. aliæ bonæ sint, aliæ pravæ. Quas distinctiones, ipsarumq; partes postea habebimus loco jam dicto fufius. Interea hæc sufficiat scire, gratia illius quod hic loci quæritur, & determinandum est. Sit jam hæc prima conclusio: quod in optima rep: forma non est ipsius finis, sed illa dirigitur ad communem civium felicitatem, tanquam ad suum finem. Tendit vero illuc forma tanquam medium maxime vicinum, & proximum. Quare etiam pari sollicitudine, aut minore paulo conservatur, qua communis felicitas procuratur. Iam superius affirmata est assertio, quod communis felicitas finis sit, ideoq; forma reipublicæ non potest esse ultimus finis, sed solum ultimo inserviens. Addo jam aliam probationem, quæ ex contemplatione originis civitatis, & reip. spontaneæ, non violentæ oritur, acciditq;, cum certa multitudo, casu quodam collecta eo fine, ut ibi domicilium ac sedem collocet, perpendit, non posse se una vivere, nisi constituat quempiam, qui curam habeat rerum communium, & casuum cum potestate publica. Talis fuit origo Reipublicæ Venetæ: etenim cum confluxisset ad paludes illas ex vicinis urbibus maxima hominum multitudo, ut Barbarorum effugerent excidium, jamq; morari ibi constituissent, destinavit quisnam prospicere communibus negotiis, & justitiæ, & publicis negotiis vacare deberet. Perpendatur jam quis fuerit finis in hac constituentium institutione. Certum est haud alium excogitari posse, quam quod bene regi voluerint, elegerintq; eum numerum personarum, & ea conditione, quem putaverunt ad procurandam felicitatem communem istos eligentium, quam maxime convenire, & è re esse. Ita ut ad commune eorundem bonum direxerint formam regiminis instituti: neutiquam vero ex adverso animo intenderunt, ut tales constituerent, qui sui curam haberent, suæq; securitatis & potentia, ac uterentur bonis parentium propter finem sui status. Sane non eum sibi præfixerunt scopum isti homines, æque liberi, ac nemini subiecti, cum quosdam ex ipsorum numero extollerent, ut ad utile paucorum istorum dirigerent, iisq; manciparent omnium salutem, sed plane alia erat illis mens, videlicet ut jurisdictio, quam introducebant, & personæ quas constituiebant, tenerentur curare omni conatu, & viribus salutem omnium, & ut sustinerent usq; eo jurisdictionem concessam ipsis, quatenus ea ad commune bonum opus foret: ideoq; cum cernerent in

forma regiminis, principio instituta, quoddam vitium, ratione quaesiti communis beneficii, coeperunt illam mutare. Ita Veneti principio consulibus Rempublicam tradidere gerendam, deinde Tribunis, postea Duci. Et initio deliberationes de republica habebat civium coetus: postea vero tempore Ducis Ciani certis familiis id commissum est, prout ulu compererant, profuturum magis communi salutis. Ex hac dissertatione tale colligitur argumentum, & probatio assertionis:

Is vere finis est Reipubl. & legis, propter quem ab initio naturaliter ordinata, & constituta est resp:

At Respubl. ab initio naturaliter ordinata & constituta fuit, propter finem communis civium salutis, neutiquam vero ob finem formae reipubl.

Igitur communis civium salus vere finis legum est.

Argumentum formari sic poterit melius:

Finis, propter quem ab initio instituta, cum naturalis & spontanea ejus origo est, non violenta, fuit resp., is vere finis est legum:

Communis civium salus is est, ob quem initio instituta fuit respubl.

Igitur communis civium salus verus legum finis est.

Major satis patet. Minor ex dictis constat, & confirmatur per id, quod dicit Aristoteles & Plato, quod quousque gubernant Rerump. Rectores secundum illum verum finem, ob quem instituta fuit, non est suave imperare, verum grave: etenim non propria utilitas, sed subditorum procuratur. Aristotelis haec sunt verba: *postulantes pro parte quempiam id obire, & visere bonum suum, quem admodum prius ipse, cum magistratum gereret, animo providebat utilitatem ejus.* (l. 3. pol. c. 4.) Et Plato idem etiam docet. *Quippe si bonorum virorum extaret civitas, in ea ut arbitror haud aliter non imperandi gratia pugnaretur, quam nunc certetur imperandi cupiditate, ibique pateret revera, legitimum principem non sui ipsius, sed ejus, qui sub ipso est, commoditatem respicere.* lib. c. 1. de Justo.)

Experiebatur dictam molestiam in imperio D. Gregorius, qui quærebatur quietem suam monasticam amissam, propterea quod ad Pontificatum assumptus fuerat. Et Imperator Tiberius ostendit, ipsum agnoscere, quod rationi consonum sit, formam reip. instituere ad communem salutem, cum proponeret, licet simulatè mutationem Monarchiae in imperium plurium, quod ita negotia publica rectius peragi possent. *Proinde in civitate tot illustribus viris subnixi, non ad unum omnia deferrent; plures facilius munia reip. sociatis laboribus executuros.* (Tac. lib. 1. annal.)

Venio

Venio jam ad alteram assertionem de republica non optima, & prava. In rebusp. quæ ab optima defleunt, & magis adhuc in pravis, ipsarum forma non esse debet legum finis. Dixi quod non esse debet, non autem quod non sit. Nam in pravis rebusp. finis re ipsa existens, est earum conservatio, & stabilitas. Illud verissimè Plato dicit 4. de legib. Ath. *Sic accipe. Leges, ut ajunt, ponit semper in civitate, quod dominatur. Nonne?* Clin. *Illicq.* Athe. *Numquid existimas, inquiunt, vel populum superantem, vel aliam quampiã remp. vel Tyrannum, ad aliud potius sponte leges laturum, quam ad utilitatẽ suam, b. e. sui principatus stabilitatem?* Clin. *Non ad aliud.* Iam probo conclusionem, quod non debeat esse finis. Etenim si forma optimæ reip. non debet esse finis, id est, ultimus, sed inserviens communi salutis, multo minus erit finis forma reip. non optimæ, licet bonæ, minusq; adhuc forma reip. pravae finis legum esse poterit. Idem confirmo auctoritate Platonis, qui inquit, loco paulo antecitato, de legibus, gratia stabilitatis formæ reip. pravae conditis: *qui autem aliquarum gratia partium* (i. e. ad stabiliendam remp. in qua populus dominatur, vel illam, ubi divites) *leges condunt, eos non cives sed seditiosos putamus, & jura sua sic ab eis frustra vocari censemus.* Itaq; eas non pro legib. Plato reputat, quæ ad formam & stabilitatem reipublicæ pravae diriguntur, tanquam ad finem. Adverto propterea, quod in rebusp. etiam pravis forma reip. meritò toleranda est, & conservanda, nisi quousq; licuerit absq; seditione, & turbis impetrare à publica potestate correctionẽ: quo fini Syracusas tendebat Plato, à Dione excitatus ad Dionysio persuadendum, ut relicta tyrannica forma vellet reducere regimen & principatum suum ad formam Laeoniam. Ceterum de conservatione formæ reip. pravae, & quomodo, & quousq; servanda sit, legendum erit cap. vigesimum inferius, ubi de ea re disseram. Superest ut dissolvamus argumenta cap. 8. adducta, adversus assertionem præsentem.

Dissolvuntur argumenta cap. octavo prolata, quod forma status, ejusdemq; stabilitas, legum finis sit.

C A P. XI.

Ad primum igitur argumentum respondetur, non consequentiam validam

D 3

dam